

Читацький щоденник провінціала (частина 1)

Посланий Дід Панас - 22/12/2008 19:34

(Повний варіант публікації в "Літературній Україні");

2 січня.

Засперечалися з Дімою – чи були невіруючими російські літератори. Після Блока (Антихрист на чолі червоноармійців – „В белом венчике из роз, впереди – Исус Христос”) ось Толстой – у свої 28 років він пише, що хоче посвятити своє життя „основанию новой религии» -- «очищенной от веры и таинственности, религии практической, не обещающей будущее блаженство, но дающей блаженство на земле» (за статтю Баріса Баханова „На разломе: Достоевский и Толстой” у журналі „Москва” № 11 за 2005 рік).

І – створив толстовство! І не вірив у Христа як Сина Божого. І підготував ересь хіліалізму-большевизму. Воістину, „Лев Толстой как зеркало русской революции”.

8 січня.

Аксаков у „Орле России” писав, що межею імперії має бути Константинополь. Хомяков іде далі – до Егейського моря. Хомяков не тільки закликав до війни, а й винайшов та вдосконалив рушницю, збудував фабрику для її виробництва і безкоштовно пропонував уряду для озброєння піхоти. Оце слов'янофілі! Оце широкий російський гуманізм! Весь світ би задушили...

13 січня.

Відбиває світло лампи моє обличчя у вікні і за ним – кілька вогнів. А на хуторі б краще жити – глибше! От люди глибини і бояться – здрібніли люди...

30 січня.

Винниченко про чернігівців.

„Там живуть чернігівці, звичайні бідні дядюшки. Вони вперто борються з голодом, риються в землі і вимовляють не „кінь”, а „куень” Але чому ж так тягне туди до них, за них? Чому здається, що там, за тими лісами, є те, чого так туманно прагне серце?” („Історія Якимового будинку”).

12 лютого.

Режисер Леонід Отрюх зрежисировав і власний похорон: залишив листа в конверті „Відкрити після моєї смерті”. Він починається (сам бачив):” Ну, от і все. Я помер. Нема”. І далі

розпорядження – караулу не ставити, Судак і Соломко хай читають вірші, а Ткачук щось заграє, але не сумне... Гроші – за томиком Стефана Цвейга. На могилу – цільний камінь з віршем...

Останній його портрет малював Володимир Ємець у „Просвіті”. А Отрюх розказував як зустрів акторку-пенсіонерку, що несла їжу обложникам Катерининської церкви. У вухах стоїть поставлений голос Леоніда Отрюха:” Лено, та кому ж ти несеш – вони ж нори під нашою Україною риють!”

26 лютого.

Дзвоню Слабошпицькому:” Хто із класиків спав ув обід?” (а він і спав – я раніше звонив, то син сказав). Він зразу: ”Нечуй - Левицький!”. А потім дійшло, що це ж я його підколюю...

16 березня.

Із „Білої хати”, зі статті Лілії Черненко вражаючий факт: у вимираючому селі три старі баби, що єдині й лишилися, вранці виходять на ґанок і луплять у чавуни. Не маючи сили дійти одна до одної, сигналізують – ще живі! Кінематографія сили Ілленка!

18 березня.

Ми так довго сміялися з Калитки, який мріяв:” День їдеш. -- Чия земля? -- Калитчина! Два дні їдеш. – Чия земля? – Калитчина!”, так довго сміялися з того анекдотичного українця, що біг-біг, щоб більше землі собі взяти, бо пообіцяли – скільки оббіжиш, вся твоя буде. Впав, зрештою, але перед себе ще й шапку кинув:” І то моя земля!”.—Так довго гиготили, що з того дурносміху перевівся господар землі і поля заростають бур'яном.

Помер поет Микола Холодний. Знайшли задубілого і засмерділого в остерській квартирі – довго не виходив, сусіди примітили. Талановитий був, але злість його поїдом їла і він ненавидів цей світ і залишив його зі смородом. Як жив – так і помер.

Читав журнал „Отечественная история” № 1 – виявляється, їх хвалений адмірал Колчак був наркоманом! Автор книги про Колчака навіть не приховує цього, а гордиться – мовляв, у іркутській тюрмі в нього не було ломки.

7 квітня.

Гоголь наробив помилок у „Вечерах” (їх побачив Стороженко): 1) в Україні парубки не напиваються доп'яну, 2) козаки не грають на бандурі, 3) весілля не грають на ярмарках і т.д. Чи міг би такі помилки зробити Шевченко? Отож-бо!

Якщо Шевченко звав Гоголя „великий мій друже”, то Пушкін весь час стримано ставився до нього. А у „Вечерах” побачив „весьолость” – розвлекай, хохол, оживляй риблю кров московської літератури...

8 квітня.

В „ЛГ” стаття Андрія Воронова про Гоголя і Україну – серйозна газета, доволі відомий автор, а таку відверту дурь і блажь пишуть: вивляється, українці замість „гінеколог” вводять „піхнознавець”, а українських книг мало, бо ніхто їх не читає. І це пише чоловік, що зве себе наполовину українцем! Живуть 300 років разом, хоч і незвані, близька мова, клянуться в братстві, а навіть найменшого поруху дізнатисьпізнати українців, цих „упрямих хохлов”, нема!

Російська і українська поезії, як і культури взагалі, мають різні камертони звучання. Російське – „Пора, мой друг, пора! Покоя сердце просит...” („мой друг” – салонне) – Пушкін.

Українське – „Час, Господи, на самоту й покору!” – Євген Маланюк.

Подзвонив Слабошпицькому – ніхто з помітних авторів не порівнював Шевченка і Пушкіна! Хай би по-радянськи, хай би по-емігрантськи... Ніхто! Чи ж диво, що моя стаття у „Сіверщині” „Шевченко і Пушкін” викликала таку реакцію?!

30 квітня.

Тодосся Осьмачку називають Агасфером, поетом ночі, людиною, що належала пеклу... Аж і народився в селі з промовистою назвою – Куцівка. В українському мовленні образ Куцого однозначний. А мати його вже не молилася – точніше, промовлювала щось між бур’янами, картоплями, сараями. Мовляв, не було часу. Між побитом хати і товкотнечею щось промолювала і мати (чи баба?) актора Миколи Яковченка з Прилук. Виріс пересмішник з долею алкоголіка.

Але ж і точний та несподіваний був Осьмачка –

„З чужим, ніби хмара, народом”.

„Щоб поглядом стороннім

дивитися на сонце та зорю,

мов на каструлю в себе на долоні,

в якій щоденно снідати варю”.

„Один я на світі,

мов Юда в гаю на вірвовці”.

Читаючи Володимира Базилевського.

Обплъовування Шевченка йде від тої блекоти-бузини, що дотяглася до нас з московського городу. Але українці у відповідь не виповіли про мавпообразне російське „наше всьо” – Пушкіна, хоча за способом свого життя і заслуговував. Почав десакралізувати Пушкіна тільки Синявський – і то єврей. Чи то українці такі делікатні і боязкі, чи то й Пушкіна не знають, чи – що точніше – і подосі живуть у наркотичних візіях московської літератури. Попри Шевченкове – а на москалів не зважайте: у них мова і нас мова, у них література і в нас література...

6 травня.

Юрій Барабаш влучно пише, що ті „дядьки отечества чужого” – Галагани та Киселі, Кочубеї та Скоропадські, що про них Шевченко говорить з відвертим презирством, -- це ж (фігурально) Гоголеві предки” (Юрій Барабаш. „Вибрані студії. Сковорода. Гоголь. Шевченко”). Гетьманський нащадок – Гоголь і гайдамацький онук Шевченко.

Не зважаючи на симпатії до одного чи іншого стану, нація тільки тоді здатна до повнокровного життя, коли поєднує обидва. І тому сьогоднішнє „прийняття” Гоголя за свого українцями – добре свідчення.

Шевченко про єдність з росіянами:” Ми вже, бач, дуже близькі родичі – як наш батько горів, то їх батько руки грів” (в листі до Максимовича 1858 року з приводу відмови друкуватися у газеті Івана Аксакова „Парус”). Натомість Шевченко дружив з багатьма поляками (як і Гоголь) і попри критику ляхів, писав:” Ще як були ми козаками, а унії не чуть було...” і закликав поляків подати козакам-українцям „серце чистее”

9 червня

Вчора й сьогодні перебуваю у спілкуванні з пам’яттю про митрополита Даниїла – вийшла книга про нього „Добрий пастир”. Владика Даниїла я слухав двічі – на церковно-просвітянській конференції у Києві, коли він, архієрей, наполегливо говорив нам, мирянам:” Ви – Церква!” Вихованець московської і грецької церковних шкіл, він так просто відстоював основу соборноправності. І вдруге чув владика Даниїла у селі на Рівненщині – на батьківщині нашого єпископа Никона. Тут він був правлячим архієреєм – оскільки храм на цвинтарі, то навіть прибічники Московського патріархату поприбирали могилки своїх родичів. Аякже – архієрей їде! Там, після богослужіння і освячення пам’ятної дошки в честь нашого покійного владика Никона, несподівано митрополит Даниїл надав мені слово. І коли я говорив про небесне заступництво нас, чернігівців, спочилим єпископом Никоном, владика Даниїл явно погоджувався.

16 червня.

Геніальний Шевченко:

„Сім’я вечеря коло хати,

Знать, це десь у травні—червні, коли вже тепло і так пахне!

Вечірня зіронька встає.

Наробилися!

А мати хоче научати

Народна педагогіка в дії двома словами!

Та соловейко не дає.

Точно у травні, бо ось зараз – середина червня і соловейко уже втішився любовною поезією. Пішла проза життя – гніздо, діти, харчі, захист від ворога...

...Розкошую з книгою Івана Присяника „Зело таємниче”, требник-волховник, книга друга. І шпильки антихристиянські бачу – але Бог настільки милостивий, що це й не зашкодить. А мо” кого й заскородить на захист християнства, яке, на жаль, уже й захисту потребує...

Присяник, зокрема, пише – мовляв, помітив, що природа посилає чоловікові в його сад-город ті трави, які саме йому потрібні. Тож у мене дудник і зійшов, як корова язиком злизала (нікому лікувати пролежні), а чистотілу зате – хоч консервуй та сирим їж. І дивина скіпетровидна бозна-звідки сама насіялася.

27 червня.

Понеділок хворів з томиком Буніна („Антоновские яблоки” і т.д.). Наш Михайло Коцюбинський значно сильніший прозою, але нема „розкрутки”.

7 липня.

Читаючи „Історію Польщі” Ганни Дильонгової.

Поляки зуміли створити при окупації паралельне суспільство – навіть нелегально податки збирали. Коли не змогли численними повстаннями звільнитися від російської окупації – перестали росіян помічати! Спілкування з ними обмежили офіційними справами. Щоправда, так само вони не помічали ні українців, ні білорусів, ні литвинів з їх національними потребами...

9 липня.

У черзі за білетами читав мемуари Петра Дідовича з патетичним заголовком щось про жар душі. Але роман цікавий як зріз стану душі.

У черзі жіночка озвалася до мене українською, а паспорт російський. Виявилось -- родом звідси, а живе у Великому Новгороді. Там і глава області – українець і всім керують українці. „Чому?” – питаю. „А росіяни ліниві” – відповіла землячка.

28 липня.

Пушкін і Шевченко – цю тему, виявляється, ніхто толком не вивчав. Тому, коли я у „Сіверщині” порівняв їх, посипались обурені:” Принижує Пушкіна”. Запропонував написати – мовчать. Бояться вийти з мішковини імперських міфів?

Дм ітрій Мережковський (взагалі-то, це наш чоловік Мережко заблукалий) у статті „Свинья Матушка” писав про Пушкіна:” ...Сравнивал Николая I с Петром Великим и завещал ,умирая:» Скажите государю, что мне жаль умереть, -- был бы весь его».

І оце-то хвалений „певець свабоди”?! Гу-гу!

І як же його ховали – особливо в порівнянні з нашим Шевченком:

„Жена Никитенко на одной станции, неподалеку от Петербурга, увидела простую телегу, на телеге солому, под соломой гроб, обернутый рогожей. Три жандарма на почтовом дворе хлопотали о том, чтобы скорее перепрячь курьерских лошадей и скакать дальше с гробом.

-- Что это такое? – спросила она у одного из находившихся здесь крестьян.

-- А Бог его знает что! Вишь, какой-то Пушкин убит, и его мчат на почтовых на соломе, прости Господи, -- как собаку...»

Шевченка російська влада заборонила ховати урочисто – скажімо, в Києві заборонені були промови. Але якась жінка в чорному поклала на його труну вінок ,а молодь перенесла його на плечах. А по всіх оленівках, козельцях і ніжинах люди виходили зустрічати і проводити Шевченка, служили панахиди... А тут -- -- в рогожі, на соломі, із жандармами... Народний поет, що й казати! Ще й митрополит заборонив ховати Пушкіна у монастирі, бо висміював християнство – навіть під час Літургії реготав у Кишиневі, як біснுவатий...

До декабристів Пушкін не доїхав лише тому, що „не доезжая первой станции, вернулся, потому что увидел попа и зайца, трижды перебежавшего ему дорогу». Скільки разів перебігав піп – не сказано.

В передсмертній агонії, вже причастившись, велів подати пістолети, щоб застрелитись – пише Мережковський у статті „Головка виснет”. Оце таке у нього православ'є – після причастя згоден на самогубство! Аж тут принесли записку від царя і Пушкін „прижал ее к губам, не соглашался

отдать и умолял, чтобы позволили ему умереть с нею». Мережковський нещадний і правий:” В такие минуты не лгут. Самоубийство – непокорность Богу; царю Пушкин покорнее, чем Богу».

29 липня.

Ще про Пушкіна. Володимир Соловйов у статті „Судьба Пушкина”:” Если несколько лет невольного, но привольного життя в собственном Михайловском – есть гонение и бедствие, то как же мы назовем бессрочное изгнание Данте из родины, тюрьму Камоэнса, объявленное сумасшествие Тасса, нищету Шиллера, остракизм Байрона, каторгу Достоевского и т.д.?”

4 серпня.

„Я хохол і тому дуже ледачий” (лист Чехова до Горького 1899 року). „ В моїх жилах тече хохлацька кров” (лист Чехова до Леонтьєва 1888 року). „Як би я хотів мати пасіку! У мені все-таки говорить хохлацька кров” (лист до Суворіна 1892 року)...

Дід Антона Чехова – таки Ягор Чех, а не Чехов! Так подає навіть Малая Советская енциклопедія 1931 року! Сам Чехов листи до родичів із Сахаліна починав:” Дорогі мої Чехи!” Баба Чехова Єфросинія „українка з родини коноводів. Чоловіка свого боялася, називала його на „ви”, а поза очима „вони”, ходила в українській свитці і в очіпку, була простодушна, наївно вірила в нечисту силу” – коментар С.М.Чехова у книзі „Вокруг Чехова”, Москва, 1960 рік.

... Якщо навіть Чехов – наш, бідака, то чого ми, українці, повинні відмовитися від російської культури, створеної нашими людьми?!

10 серпня, Євпаторія.

„Буддийский поп, украинский паныч...» -- це Борис Чичибабін про Максиміліана Волошина (Корнієнка).

І ось Волошин про Росію в Криму –

„Здесь, в этих складках поля и земли,

Людских культур не просыхала плесень –

Простор столетий был для жизни тесен,

Покамест мы – Россия – не пришли.

За полтора лет – с Екатерины –

Мы вытоптали мусульманский рай,

Свели леса, размыкали руины,

Расхитили и разорили край.

Осиротелые зияют сакли,

По скатам выкорчеваны сады.

Народ ушёл, источники иссякли.

Нет в море рыб. В фонтанах нет воды» («Дом поэта»)

14 серпня.

Ханти, змішавши християнство з язичництвом, Бога звать Микола-Торум. Не Ніколай і не Нікола, а по-українськи –Микола. Автор книги „Исконно русская” земля Сибирь” так і подає. (Алексей Бичков, книга 2006 року, видання московське). Бо хрестили язичників Сибіру українці, як-то Філофей Лещинський.

25 серпня.

Олексій Толочко аргументовано довів, що літописний звід „История Российская” Василя Татищева є вигадкою, фальсифікатом. (Алексей Толочко. „История Российская» Василя Татищева: источники и известия», Москва, «Новое литературное обозрение», Київ, „Критика”, 2005 рік). А саме з цієї історії будували історіософську систему російської історії Катерина Друга, Соловйов, Рибаків і несть їм числа. З брехні! Наприклад, ніякої „особой редакции” Никоновського літопису не було, Воскресенського і Новгородського – також, а Іоакимівський літопис – взагалі весь вигаданий!

А з тих, що були, він невірно переклав українські слова (якими рясніли давньоукраїнські літописи!): мозолие – як рани, приспа – земля, рушити – як копати, сунути – як бросить, требити – як чистити, хвощитися – як паритися... Хоча і сучасні українці всі ці слова розуміють у їх первісному, правильному значенні.

Татищев – усміритель башкир і старообрядців, як хабарник, був пійманий Петром Першим. А метою фальсифікацій було довести давньоруськукиївську історію до сходження на престол Міхаїла Романова – ідеологія! Ніякої науки!

8 дня вересневого.

Комуністи з української народної пісенної творчості лишали для вжитку лише любовно-побутові пісні. І тому часто бачиш: українець, хоч би мій тесть, мугиче жіночу пісню, як-то „Ой, чий то кінь стоїть”. А смішно і сумно, як мужик співає: ”А я – молода дівчина та й горя зазнала...” Бо так спрацьовує матриця звички...

А чому ж не пропагувалась пісня теж ніби побутова – „Ой, там збиралась чорная хмара” та ще й

про люблену комуністами голоту? Бо ж пісня вказувала на соціальну нерівність, яка була і при комуні, та й могла когось надихнути повторити:” Беруть багача за чуб, за руку, третій в шию б’є...” Пісня має гідність. Її боялися владці.

Що вже казати про пісні стрілецькі, козацькі, гайдамацькі – вони й зараз ще не звучать. Із баляндрасою „А мій милий вареничків хоче...” спокійніше.

10 вересня.

Був у новому книжковому супермаркеті – та сама московська інформаційна навала. Шкода, що її фактично підтримала голова обласної ради. Навіть книги про Бірона і Анну Іоановну поприпирали – що, вони мають читацький попит, як дебільнуваті маринінські романи? Звісно, ні, але за чиєюсь командою везуть і везуть в Україну московське сміття.

23 вересня.

Ховали професора Руденка – коли ми приїхали, якраз у ритуальній залі моргу його перекладали в гроб. Робили це його студенти. Петро Олексійович лежав у костюмі і у вишиванці, а піп був з московської церкви. Все життя у чоловіку/з чоловіком боролися московство і українство і навіть на смертному одрі не перемогли.

27 вересня.

Учора день пройшов під знаком поезії Леоніда Талалая – в обід сховався на дачу і по дорозі вивчив його геніальний вірш „Осінь стоїть золотою іконою”. Приніс торбу яблук на сік.

29 вересня.

Якийсь професор Ніколай Слонов з Поволзької академії державної служби імені П.Столипіна в журналі „Москва” жахається, що при виборі Росією західної моделі розвитку „русский народ не удержится ни на Волге, ни на Урале, не говоря уж о Северном Кавказе. Татары вспомнят как их ханы ходили походами на Москву, манси – как их князьки ходили походами на Казань (зневажливо як – „князьки”, наче у Московії були не „царьки” – В.Ч.), башкиры – как воювали и с теми, и с другими, а также восставали против русских (вместе с другими русскими), Русское государство сведется к двум столицам и транспортной полосе между ними”.

Василь Чепурний siver.com.ua/publ/5-1-0-99

=====